

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

THEOGNI.

DIS MEGARENSIS SENTENTIAE Elegiacæ, Græcè & Latine,
unà cum eiusdem argumen-
ti reliquijs,

Phocylidis	Rhiani
Pythagoræ	Eratosthenis
Solonis	Panyasidis
Tyrtæi	Lini
Naumachiij	Menecratis
2 Callimachi	Posidippi
1 Mimnermi	Metrodori
Eueni	Simonidis:

Senariorum libello.

*Omnia in usum Scholarum collecta, & ad uerbum
conuersa per Eliam Vmetum, & IACOBUM
HERTELIVM Curien. Variscum: Carmine
uero Latino partim à Hieronymo Osio Tu-
ringo, partim ab alijs expressa.*

ACCESIT in studiorum gratiam,
Homeri Batrachomyomachia, item La-
tino carmine à Hier. Osio
reddita.

BASILEAE,

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Christophory Otto Comes & Dns in
Schallenberg &c. Praepositus Con-
-stantiensis ab a. 1693, Canonius
Augustang ab a. 1672, eisdemq;
ecclesia Decang ab a. 1721. natq;
a. 1655, 6. Junii, hora 8. mat-
-tutina in Hagen prope Lintz
Austrie Superioris, Patre, Comite
Christophoro Ernesto &c. Matre,
Christina, nata Baroniſſa Schi-
-ferin &c. Denatq; a. 17. . . .

JACOBUS HERTELIVS

Zodoco Iungio Brisacensi, optimæ

Spei adolescenti,

S. D. P.

Vandoquidē, **ZODOCÆ** cha-
rissime, nihil animis homi-
num magis inhæret, quàm
id cui à teneris consuecūt:
idq; quod tenerum est, ut
ait Seneca, proximis applicatur: uniuersæ
hominum societatis permagni inter-
est, ut ab ineuntibus statim annis morta-
les optimis. quæ per totã uitam ufui fu-
tura sint, assuescere discant. Quia uerò æ-
tatis imbecillitate iuuentus ad malum
quàm ad bonum procliuior, minus con-
siderat, profutura ne an obfutura sint
quæ tractat: opus est, ut per adultiores,
quibus cura eius qualicunq; modo incū-
bit, à turpibus ad honesta, à uitijs ad uir-
tutum amorem deducatur. Id autem nul-
la commodiore uia, quàm per liberalem
institutionē, fieri potest. Tãta enim eius
uis est in utrâq; partem, ut nulla tam bo-
na possit esse natura, quin illius quasi ex-
colendæ cura intermissa, uitiosa redda-

a 2 tur:

rur: nulla item tam mala sit, quæ non ad
 frugem liberali ac fideli institutione redi-
 gatur. Proinde cum adulta hominum æ-
 tas ad omnia minus docilis tractabilisq;
 sit, quàm rudes illi iuuentutis anni, qui
 instar ceræ quamlibet impressione ad-
 mittunt facile: tum generosi mores, ut il-
 le ait, imbuendi sunt, cum tener est ani-
 mus: tum optimis assuefcendum, eaq;
 discenda quæ nec grandinẽ, nec uim, nec
 Iouẽ ipsum, ut Plato inquit, extimescât:
 quæ quoq; cum naufrago salua enatare,
 nec à latronibus eripi queant, cū ad que-
 uis cereum adhuc est ingeniũ. Nam post-
 quam annis iam quasi diriguit animus,
 partim ægrè, quorũ praua consuetudine
 fuimus infecti, dediscimus: partim, quæ
 nescimus, nõ nisi maxima nobis inculca-
 ri difficultate possunt. Quò elegãtissima
 metaphora hac respexisse uidetur Ouid.

Que præbet latus arbor spaciantibus umbras,

Quo posita est primum tempore, uirga fuit.

Tunc poterat manibus summa tellure reuelli,

Nunc stat in immensum uiribus aucta suis.

Hęc perita rerum antiquitas cõsiderans,
 quæ, nihil non egit ut Republicæ opti-
 mè constitutæ in suo flore permanerent,
 iuuen-

iuuentutem, seu seminarium totius hominum conuersationis, optimis quibusuis non tam artibus & disciplinis, quàm morum uitæque præceptis imbuendam curauit. Non ignara, & sine literis rudes inertesq; & cum literis parum utiles fore homines, nisi honestati uitæ quàm primum assuefierent. Plus enim deficere quàm proficere eum qui doctrina proficit, & moribus deficit, præter ueterum sapientum testimonia, quotidiana docet experientia. Non aut quæuis temerè, & citra delectum, teneris puerorum animis obrudi passa est: sed eos autores, qui & pietatem, & præcepta de morum uirtutibus continerent, proposuit. In quorum autorum numero, Poetæ, qui uel mira ingenij industria clarorum uirorum egregia facta in exemplum posteritati descripta reliquissent, uel quàm breuissimis, maximeq; illustribus sententijs doctrinam morum essent complexi, suo quodam iure facile primas obtinuerunt: unde & nomē illorum in maximo cultu, maximaq; ueneratione apud optimos quosuis extitisse non ignoramus. Plato, philosophiæ quidam sol, huiusmodi Poetas non du-

bitat nunc deorum filios, nunc prophetas appellare. Et tantum abest ut è Republica sua eiecerit (quod ijs fecisse legitur, qui diuina poetice arte ad lasciuiam, turpesq; amores abusi erant) ut & ipse testimonijs eorum usus, & alijs exemplo suo præclarissima ipsorum monumeta euoluendi autor fuerit. Sicut eius rei locuples testis est honestissima creberrimaq; apud ipsum Solonis, Tyrtaei, Homeri, Hesiodi, & aliorum melioris notæ mentio. Socratem, qui ipsius Apollinis oraculo sapiens pronuntiatus est, Euripide Tragico familiarissimè usum esse, nemo nescit. *μυσὸν ὁ Ἰσθμίωντις, καὶ αὐτῶν ἀροτήρις*, ab Hesiodo & Pindaro nūcupantur. Strabo autem lib. 1 de Situ orbis scriptū reliquit, ueteres *τὸ πρῶτον ποιητικὸν*, ut omnium doctrinarū antiquissimam, philosophiam quandam perhibuisse. Quippe quæ à teneris nos unguiculis ad uiuendi rationes perducatur, mores atque affectus edoceat, quæq; gerenda, declinanda uel sint, quadam cantus suauitate præcipiat. Et quo magis suâ erga huiusmodi *ἠθικὸν ποικίλιν* gratitudinem testatam redderēt, iuuenesq; ad bonarum rerum studia, morumq;

rumq; integritatem excitarent: statuis ac imaginibus eos honestari, poemata ipsorum in publicis Deorum celebratibus, alijsq; conuentibus recitari, optimasq; sententias templorum foribus, tanquam Deo dignas, imò ab ipsis Numinibus usurpatas, affigi, nec nò aureis preciosisq; materijs inculptas ad omnem posteritatem conseruari curauerunt. Quemadmodum ex Platone, Xenophonte, Pausania, Plutarcho, Athenæo, alijsq; uetustissimis scriptorib. & iam dicta, & alia plura, de Poetarum excellentia & utilitate cuius obuia sunt: nec patitur epistolę angustia huc omnia referre. Etsi uerò Christianę professionis homines, sincerę Religionis Pietatisq; studium nò ab huiusmodi autoribus, sed ex sacrosanctę Scripturę fontibus petere debēt & possunt, ut quę sola salutem & æternam beatitudinem per IESU CHRISTI, ueri Dei ueriq; hominis meritum credentibus paratam esse monstret, præceptaq; ad Christianam uitã utilia copiosissimè præscribat: tamen Poetarũ quoq; (qualium scripta iuuentuti proponimus, & ut ab alijs idē fiat omnib. uotis optam^o) lectionē &

usurpatam, & in non contemnendo precio habitam, habendamq; esse, grauiissima sanctissimorum in Ecclesia Dei uirorum exempla & autoritates comprobât: quarum paucissimas, ob eos qui parum dextrè de illustribus Poetarum monumentis sentiunt, in mediũ proferre placuit. D. Paulum, electum illud Dei omnipotētis organũ, Poetarũ libros euoluisse, & ut etiã Clemens ait, ad ædificationem curamq; aliorum, testimonijs eorum uti non erubuisse, Sacrarum literarum ueritas testatur. Sic enim Act. 17. ubi Deum esse probat, Aratum uetustissimum poetam citat. 1 Cor. 15. ex Menandro Comico malorum consortia fugienda monet, quòd prauis colloquijs boni mores corrumpantur: quod testimonium in Comicis nostris nõ est omissum. Cretensium mores, Tit. 1. ex Epimenide uate Cretensi graphicè depingēs ait: κρη-
 τισ ἀει ψεύσαι, κακὰ θηρία, γαστέρις ἀργαί. Gregorius Nazianzenus, ob excellentiam Theologus dictus, scriptis Poetarum mirè delectatus est: & sacrorum carminum uolumen posteritati reliquit, quod non solùm priscis temporibus propositum est

DEDICATORIA. ¶

est pueris (ut Socrates, Sozomenus, Orofius & Eutropius scribunt) uerum etiã hodie à doctissimis uiris in delicijs habetur & excolitur. Quid de Iohanne Chrysolostomo, patriarcha Constantinopolitano sub Arcadio & Honorio Impp. anno Chritti 401. dicam, qui Aristophanis Comedijs etiam noctu pro puluino usus est? Quid de Eustathio Thessalonicense, cuius etiam hodie eruditissimi in Homerum, ingeniorum fontem, commentarij extant? Neque mihi hoc loco temperare queo, quo minus etiam D. Basilij Cæsariensis, cui uirtutum splendor Magni cognomen peperit, uerba adscribam, de seorum Poetarum lectione, qui bonorum hominum dicta facta ue narrassent: quales præ cæteris fuerunt, Homerus, Hesiod⁹, Theognis, Phocylides, Pythagoras, Solon, Tyrtæus, & alij. Sic ergo in Admonitione ad adolescentes, quo pacto ex gentilium scriptis proficere queant, ait: ἐπὶ τούτου παρασησὺν καὶ ποιηταῖς, καὶ λογοποιῶσι, καὶ ῥήτορσι, καὶ πᾶσι ἀνθρώποις ἐμιμνήσκου, ὅθεν αὐτὴ μέλλῃ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ὠφίλειά τις ἐσιᾶσαι. καὶ μετ' ὀλίγου. εἰ μὲν οὖν ἐστὶ τις οἰκειότης πρὸς ἀλλήλους

τοῖς λόγοις, πρὸς γοῦν αὐτῶν ἢ γνῶσις γέ-
 νοιτο. εἴ ἢ μὴ, ἀλλὰ τό γε παρὰ ληλα θούτας, κα-
 ταμαθῆν τὸ διάφορον οὐ μικρὸν εἰς βιβλίωσι τῶ
 βελτίους. Hoc est: Poetis & oratoribus, om-
 nib. hominib. utendū, unde futura sit
 aliqua utilitas, quæ ad animæ faciat ædi-
 ficationē. Et paulo pòst: Et si nostrorū
 sermonū atq; gentilium ulla est conueni-
 entia, nobis illorum ualde conferet noti-
 cia: sin minus, eos saltem simul confere-
 do, differētiā discere licebit, cum ad me-
 lioris optionem atq; delectum non parū
 comparatio ualeat, & inferiora sæpe col-
 lata sint potioribus ornamento. Nec ab
 his dissentit Philo sapiētissimus, dum li-
 bro de Agricultura, de puerorum studijs
 in hunc modum differit: εὐτυβω ἢ γαῖς μὲν
 οὐ ἡλικίας παιδικῆ ψυχῆς μαχόμενα, ὡμὸν καρ-
 πὸς αὐτὸς τιθιμύονται. ἐστὶ δὲ ταῦτα, ἢ τῶ γραφικῆ
 καὶ ἀναγνώσαν ἑσφοχὸς ἐπιτήδευσαι, ἢ τῶν πα-
 ρὰ σοφοῖς ποιηταῖς ἀκριβῆς ὄψουσα, γεωμετρία,
 καὶ ἢ περὶ τῆς ῥητορικῆς λόγος μελέτη, καὶ ἢ σύν-
 πασα τῆς ἰγκυκλίου παιδείας μουσική. Quæ uer-
 ba Latinis auribus sic sonāt: Inseram au-
 tem primū in puerilis ætatis animas,
 surculos, quorum fructus ipsas enutriat.
 Sunt autem hi, scribendi legendiq; certa
 indu-

industria, eorum quæ apud sapientes poetæ habentur diligens scrutatio, geometria, oratoriæ facultatis meditatio, & uniuersa liberalis musica. Atque hæc quidem de Poetarum autoritate & lectione paucis attingisse, non planè *ἡκτός τῶν ἐλευθέρων*, iusticiat. Haud enim parem humeris susciperem prouinciam, si ex singulis Christianis scriptoribus (ut de gentiliū myriadibus taceam) Poetarum & laudes colligere, & osorum calumnijs occurrere conarer. Ego itaq; tantorum uirorum iudicio & consilio incitatus, iuuentuti, cuius informandæ mihi quoq; curâ scis incubere, hac in parte, quod ad optimorū Poetarum studium attinget, labore quidē duro, animo uerò non ægrio consulere studeo: cum hanc meam esse Spartam non ignorem. Mirificè enim peritæ rerum antiquitatis, quæ, ut Plato uult, *κρείττων ἀμαθία ἐγγυτέρω θανάτῳ ἐγούετο*, exemplum sequi, & quantum par est, alijs ad idem faciendum autor esse placet. Hac de causa, cum labores nostros, quos in Comicoꝝ L. scriptis ab interitu uindicandis exhausimus, meliorū literarum studiosis non ingratos animaduertarem: facile, nūquam
satis

satis laudati uiri D. Ioānis Oporini, cō-
 patris ac amici mei obseruandis, cōsilio
 acquieui, qui me, ut horum quoq; poeta-
 rum, quos hic damus, scripta collecta iu-
 uentutis studijs communicarem, incita-
 uit. Theognide ergo *γυμνωτάτω*, cum
 uersione & doctissimis ELIAE VINETI
 Annotationibus, ex arbitrio D. Typogra-
 phi, præmisso, reliquorū Poetarū omniū
 scripta ex diuersis hinc inde autoribus
 - congestimus, congesta fideliter interpre-
 tati sumus, & ad puerorū captum quā
 proximè accommodauimus. Nec iue-
 nibus in genijs inutilem hanc nostram
 operam fore speramus. Castissima enim
 saluberrimaq; de moribus præcepta pro-
 ponit, quæ usum non poenitendum in o-
 mnes uitæ huius partes, si rectè percipiā-
 tur, sint allatura. Præterea Græcæ lingue
 (quæ comprissima est in his autoribus)
 cum Latina collatio, non parum emolu-
 menti ad uberiores eruditionis thesau-
 rū comparādum adferet: ijs præsertim,
 qui aliàs uiua magistri uoce destituti, ipsi
 sibi præceptores esse in Græca literatura
 coguntur. ut plures commoditates, quas
 præter iuniores etiam adulti hinc hauri-
 re pos-

re possunt, sciens præteream. Non parum tamen doctissima Stobæi interpretatio, unde non paucas sententias transcripsimus, nos iuuit. Versionem Latino carmine, sui cuiq; interpretis nomine præfixo, ne alienis nos ornare plumis uideremur, subiecimus, ut Græcæ elegantia cum Latina melius perspiceretur conuenientia, ab ijs qui iam abiq; cortice in Græco studio natare queunt. Nōdum carmine redita, pro nostra tenuitate pedibus astringimus, ita ut quàm proximè Græca sententia exprimeretur. Alicubi lectionis uarietas margini est aspersa. His omnibus eiusdem, si non carminis, tamen argumēti libellus Senariorū insertus est, ut quàm absolutissimam de moribus, totaq; uita laudabiliter instituenda doctrinam, optimorum hoc Poetarum Opus teneris puerorum animis proponeret. Et hæc quidē omnia nunc secunda hac editione magis exornata & emendata.

Ne uerò, charissime *τοδοσε*, mireris cut sub huius nostri laboris initium mentionem tui fieri uoluerim, breuiter causæ iustæ sunt exponēde. Cum in priore editione dedicatio parum feliciter celsisset,
(distan-

(distantia'ne loci, an temporis intervallo contigerit, ut ex eorum animo effluerim, quibus pro benevolentia dudum exhibita gratificari vicissim conabar, incertum est) viri quidam doctissimi & præceptores optimè meriti autores erant, ut in altera editione his meis, qualescunq; sunt, Iucubrationibus alium quendam patronum eligerem & præficerem. Nemo igitur, hoc quidem tempore, mihi sese obtulit, quàm tu *IO DO CE* optime, cui gratius futurum hoc Poetarum opus confiderem. Nam primum verè tibi testis esse possum, te, ex quo meæ disciplinæ & domesticæ cõsuetudini fuisti cõmissus, mei semper & amantissimum & studiosissimum extitisse: ab instituentis, præcipientis, monentisq; ore attentè pependisse: & in summa, nihil quod fidelis discipuli erga præceptorem suum est, abs te alienum putavisse. Quæ res fecit, ut supra modum animus meus amore tui fuerit incensus: præsertim cum animadverterem te hanc laudem cum paucis hodie discipulis (quæ peruersitas est hominum nostro seculo deplorata) communem habere. Huc accedebat diligentia, qua tantos qui-

quidem non inuita Minerua progressus fecisti me præceptore, ut non sine laude & maximi fructus spe ad grauiora studia & publicas lectiones aditus tibi sit concessus. Et nunc quidem optimas in liberalibus disciplinis procedendi occasiones habes: non desunt præceptores, & fidelitate & eruditione præstantissimi: & quod ego maximi facio, exemplum domi habes omnium uirtutum & morum integritatis, grauisimum uirum tuum auunculū, meum amicum, D. IOANNEM VITVM SCHEIB, Iuris utriusq; Doctorē excellētissimū. Huic nihil gratius, nihil optabilius, nihil etiam iucundius esse sat scio, quàm si te optimarum artiū sciētia excultū, nec nō honestate uitę, morumq; probitate exornatū uiderit. In te enim uenerandę suę senectutis unicam subsidij spem positam habet, te ut animā suā paterno amore prosequitur: & quod singulare Dei donum est, ita quæ tua sunt curat, ut parentum præsentia quidē, non autem fide, cura & amore priuatus meritò uidearis.

Age igitur Iodoce suauissime, perge ut cœpisti in cursu honestatis perũtere: stu-
de

de quantum potes, expectationi tanti viri tuorumq; amicorum satisfacere : fuge quæ quocūq; modo honestati labem afferre possent: amore sincero tuos præceptores observa. Et ne plura, lege, quæ optimi hi autores (quos ideo tibi nunc dicandos esse cēnsui) & gravissimè & doctissimè scripserunt: tum (inuocato prius ad omnia diuino Numine, pro successu felici) & hæc, & reliqua quæ ad officium honesti adolescentis requiruntur, assequeris. Accipe etiam hoc qualecunq; animi mei apud te *μνημόσυλον*, sincero animo: & ut cœpisti, me amare non desine. Vale, cū domino auunculo tuo ornatissimo. Dataræ Basileæ, ex ludo nostrō ad D.

Petrum, Calend. Iulij,

1563.

IN-

te possunt, sciens præteream. Non parum tamen doctissima Stobæi interpretatio, unde non paucas sententias transcripsimus, nos iuuit. Versionem Latino carmine, sui cuiq; interpretis nomine præfixo, ne alienis nos ornare plumis uideremur, subieçimus, ut Græcæ elegantia cum Latina melius perspiceretur conuenientia, ab ijs qui iam absq; cortice in Græco studio natare queunt. Nōdum carmine redita, pro nostra tenuitate pedibus astrinximus, ita ut quàm proximè Græca sententia exprimeretur. Alicubi lectionis uarietas margini est asperia. His omnibus eiusdem, si non carminis, tamen argumēti libellus Senariorū insertus est, ut quàm absolutissimam de moribus, totaq; uita laudabiliter instituenda doctrinam, optimorum hoc Poetarum Opus teneris puerorum animis proponeret. Et hæc quid ē omnia nunc secunda hac editione magis exornata & emendata.

Ne uerò, charissime IODOCE, miteris cur sub huius nostri laboris initium mentionem tui fieri uoluerim, breuiter causas iustæ sunt exponēde. Cum in priore editione dedicatio parum feliciter cessisset,

b

(distan-

(distantia'ne loci, an temporis interuallo contigerit, ut ex eorum animo effluerim, quibus pro beneuolentia dudū exhibita gratificari uicissim conabar, incertū est) uiri quidam doctissimi & præceptores optimè meriti autores erant, ut in altera editione his meis, qualescunq; sunt, lucubratiunculis alium quendam patronum eligerem & præficerem. Nemo igitur, hoc quidem tempore, mihi sese obtulit, quàm tu IODOCE optime, cui gratius futurum hoc Poëtarum opus confide-rem. Nam primum uerè tibi testis esse possum, te, ex quo meæ disciplinæ & domesticæ cōsuetudini fuisti cōmissus, mei semper & amantissimum & studiosissimum extitisse: ab instituentis, præcipientis monentisq; ore attentè pependisse: & in summa, nihil quod fidelis discipuli erga præceptorem suum est, abs te alienū putauisse. Quæ res fecit, ut supra modum animus meus amore tui fuerit in-ēnsus: præsertim cum animaduertērem te hanc laudem cum paucis hodie discipulis (quæ peruersitas est hominum nostro seculo declarata) communem habere. Huc accedebat diligentia, qua tantos qui-

quidem non inuita Minerua progressus fecisti me præceptore, ut non sine laude & maximi fructus spe ad grauiora studia & publicas lectiones aditus tibi sit concessus. Et nunc quidem optimas in liberalibus disciplinis procedendi occasiones habes: non desunt præceptores & fidelitate & eruditione præstantissimi: & quod ego maximi facio, exemplum domi habes omnium uirtutum & morum integritatis, grauisimum uirum tuum auunculū, meum amicum, D. IOANNEM VITVM SCHEIB, Iuris utriusq; Doctore excellētissimū. Huic nihil gratius, nihil optabilius, nihil etiam iucundius esse sat scio, quàm si te optimarum artiū sciētia excultū, nec nō honestate uite, morumq; probitate exornatū uiderit. In te enim uenerandę suę senectutis unicam subsidij spem positam habet, te ut animā suā paterno amore prosequitur: & quod singulare Dei donum est, ita quæ tua sunt curat, ut parentum præsentia quidē, non autem fide, cura & amore priuatus meritò uidearis.

Age igitur Iodoce suauissime, perge ut cœpisti in cursu honestatis persistere: stu-

de quantum potes, expectationi tantū uir-
 ri tuorumq; amicorum satisfacere, fuge
 quæ quocūq; modo honestati labem af-
 ferre possent, amore sincero tuos præce-
 ptos observa. Et ne plura, lege, quæ o-
 ptimi hi autores (quos ideo tibi nunc di-
 candos esse censui) & grauissimè & do-
 ctissimè scripserunt: tum (inuocato prius
 ad omnia diuino Numine, pro successu
 felici) & hæc & reliqua, quæ ad officium
 honesti adolescentis requiruntur, assequè-
 ris. Accipe etiam hoc qualecunq; animi
 mei apud te *μνημόσυλον*, sincero animo: &
 ut cœpisti, me amare non desine. Vale, cū
 domino auunculo tuo ornatissimo. Da-
 tæ Basileæ, ex ludo nostro ad D.

Petrum, Calend. Iulij,

1563.

HIE-

HIERONYMVS OSIVS
candido Lectori S.

Cum præter alios autores Græcos, & Theognidis sententijs enarrarē adolescentibus, qui me priuato præceptore utantur, et horū aliquos ad artē Poeticam præcliuos, ac idoneos esse, uena ipsorum ostenderet: ut ad exercitia Poetica meo eos exemplo eò magis incitarē, Theognidis, aliorumq; Græca Poemata Latino carmine ita quidē uerti, ut & uerba & sententijs autorū, quantū omnino fieri potuit, disertè & perspicuè expresserim: ut nō dubitē candidū ac eruditū lectore fassurū esse, meā uersionē uel cōmētarij loco in hos scriptores esse posse.

Quanto uerò labore opus fuerit antè, quàm hoc prestare potuerim, & propter obscuritatē sententiarū, & confusancā earundē sarraginem uerū sensum assequi, ac perspicuè reddere: lectores peritos artis Poeticæ, ac candore & iudicio præditos, iudices facio. Adeò autem suauis, ac plenas doctrinæ sententijs Theognis, Pythagoras, Phocylides, & reliqui traderūt, ut de eis iure dici illud Horatij posse uideatur: *Omne tulit p̄ctū, qui miscuit utile dulci.*

Hæc Poemata cum ego, quo potui, Dei beneficio, carmine perspicuè reddiderim: spero hunc meū laborem adolescentibus literarū studiosis gratam ac utilem fore. Vale candido Lector, & meas hæc lucubratiunculas qualescunq; boni consule.

ELIAS VINETVS SAN-
to, Lectori.

Vixit enim plurimum anno superiore apud Franciscū Sangelasū Engulifmēsis Ecclesiæ Decanū, uirum cum generis splendore, tum ingenij dexteritate apprime nobile, nactus fuisset: id totū, quantū per aduersam ualeitudinē licuit, in iucundissima Græcorū poetarū lectione à me cōtritum est. qua quidē in re cōsiliū eorū lubens secutus sum, qui antiquos scriptores eo legendos ordine cēsent, quo & uixerunt & scripserūt: quòd recentiores à uetustiorib. semper habeāt quidpiā, quod non faciliē intelligas, nisi prius illos diligenter legeris. Perlectis igitur, quorū fuit copia, uetustissimis quibusq;, cuiusmodi sunt Homerus & Hesiodus, Theognidē tandē in manus sumpsi: cuius sentētijs licet graues esse nō dubitarē, eo tamē intellectu mihi faciles fore sperabā, quòd credere nihil esse illic quod à posterioribus, quos aliquando legerā, nō fuisset luculētius tractatum. Verūm uix dum è portu soluerā, cum tot subito emergunt scopuli, tot statim obortæ nubes, cælūq; diēq; eripiunt oculis, ut à proposito faciliē his deterritus fuisset, nisi cupido huius cōficiēdi æquoris me placē obstinata iam inde cepisset, ex quo primū à præceptorib. meis Aristotelis aliorūq; ueterū scripta prælegi mihi cœpta fuerāt, quę huius poetę sentētijs ueluti suauissimis flosculis inspersa essent.

Cū igitur pergere obfirmato prorsus animo certū esset, quę ad tā difficilē periculosamq; ré cōficiendā cōducere uisa sunt, ea diligēter omnia adhibui,

bui, cuiusmodi sunt cum uariorū codicū, locorūq; ex eodē autore ab alijs scriptorib. citatorū diligēs collatio: tum syncerū & acce amicorū meorū, uirorū doctorū, unā cum meo, iudiciū: inter quos Petrus Panætius, & Iacobus Gupylus, facile principes. qua quidē diligētia abscisis, abiectis, trāspolitis multis, effectū tandē est, ut instituto satis fecerim meo, perlegerim bonū poetā, eorumq; quæ in eo corrupta erāt, bonā magnāq; partē obiter castigauerim. Ceterū cū in eo totus essem, Ioan. Lodoico Tiletano, typographo diligētissimo, rē patefeci, cum in eius bibliopoliō, querēdi ex eo exemplaris gratia aliquādo me cōtulisset: quā ubi intellexisset, rogauit uehementer, ut si quid haberē in eum autorē, quē esset breui excusurus, cōmunicarē. me sibi, studio sisq; omnib. gratum facturum. Id autē perfacilē impetrauit ille, quādo ineunte hac æstate huc ueni, cādide lector: cui in tuā gratiā publicādum tradidi, quicquid fuit nostri in Theognidē laboris. quē autorem utinā tā totum restituere omnino potuissem, quā cupiebā. Is enim tam deprauatus fuit, tā lacer, tam mācus, ut nulla diligentia, nullo labore, nullis deniq; quantislibet uigilijs id præstare potuerim. quæ res in causa est, ut in Latinum sermonem à me conuersum non habueris. Quod reliquum igitur hic desiderabitur, id ab alio interim dum fœlicius expectabis, nostro hoc labore, quantuluscuq; est, fruaris, eumq; boni cōsulas uelim. Vale, Lutetiæ, Calendas

Sextil. 1543.

• • • • •

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

τῶ αὐτῶ σόλων.

ἔργα ἢ λυπερογενῆς νῦν μοι φίλα, καὶ διονύσου,
καὶ μασέωρ, ἀτίθησ' ἀνδράσιμ σὺ φροσύνας.

τῷ αὐτῷ.

Ἠθροηράσκη δ' αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΟΛΩ-
ΝΟΣ ΕΠΙΟΜΕΝΩΝ.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΥΡΤΑΙΟΥ,
πρὸς πολεμικῆς ἀρετῆς.

ΕΠΑΙΝΟΣ ΤΟΛΜΗΣ.

Οὕτ' αὖ μνησαίμεν, ἔτ' ἐν λόγῳ ἀνδρατιθείην,
ἔντε ποδῶν ἀρετῆς, ἔτε παλαισμοσύνης

ἔδ' αἰ λυκλώπων μὸν ἔχοι μέγεθος τε βίῳ τε,
νηκῶν ἢ θείων θρῦκισμῷ βορέην

5 ἔδ' αἰ τιθανοῖο φνὴν χάρις ἄβρος εἶη,
πλευτοῖν ἢ μίθειω καὶ λυνύρῳ πλείον.

ἔδ' αἰ τανταλίδεω πέλοπος βασιλεύς ἄβρος εἶη,
γλώσσαν δ' ἀδρήστῃ μελιχόγερῳ ἔχοι.

ἔδ' αἰ πᾶσαν ἔχοι δόξαν, πλεῖν ἄρειδος ἀλκῆς.

10 ὅ γὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ,
αἰ μὴ τετλαίη μὸν ἄρῳ φόνου αἵματόοντα,
καὶ δαίμων ὀρέγοιτ' ἐγγύθεν ἰθάμονος.

ἔδ'

Eiusdem Solonis.

*Nunc autem Veneris et Bacchi munera grata mihi sunt,
Et Musarū, quæ gaudio homines efficiūt et recreant.*

Eiusdem.

Senesco autem semper multa discens.

FINIS RELIQUIARVM
Solonis.EX TYRTÆO, DE
uirtute bellica.

AVDACIÆ LAUS.

Non memorādus mihi uir, nec in precio habendus uir
Seu uirtutis pedum seu gratia luctæ: (detur
Neq; si Cyclosum habeat magnitudinem et robur,
Et currendo uincat Thracium Aquilonem:
Et forma sit uel ipso Tithono præstantior,
Et locupletior quàm aut Midas aut Cinyras reges:
Neq; si Fantalidem Pelopem regno uincat,
Linguamq; Adraſti ſuauiffimam habeat.
Neq; ſi gloriã omnẽ præter bellicã fortitudinem habeat:
Non enim uir bonus eſt in bello,
Si non ſuſtineat cædem uidere cruentam,
Et propius hoſtem ſtare cupiat.

Hæc

- ἴδι' ἀρετὴ τόδ' ἄεθλον οὐ ἀνθρώποισι μὲν ἄριστον,
 καὶ κλισίῳ τε φόβῳ γίγνεται ἀνδρῶν νέω.
 15 ξυνοῦν δ' ἐσθλὸν τῆτο πόλῆί τε παρτί τε δῆμον,
 ὅστις ἀνὴρ διαβάς οὐ προμάχοισι μόνῃ
 πωλεμέως, αἰχρᾶς ἢ φυγῆς ἐπιπάγχυ λάβηται,
 ψυχῶν καὶ θυμὸν τλήμονα παρβέμενος·
 θαρσύνῃ ἢ πρῶτον τὸν πλησίον ἀνδρα παρσφῶς,
 20 οὗτος ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται οὐ πολέμῳ.
 αἶψα ἢ δυσμονέων ἀνδρῶν ἔτρεψε φάλαγγας
 τρηχέας, ὅσων δὲ τ' ἔχεθε λῦμα μάχης.
 αὐτὸς δ' οὐ προμάχοισι πρῶτον φίλον ὤλεσε θυμῶν,
 ἄστυ τε καὶ λαὸς καὶ πατέρ' ἑκλείσας·
 25 πολλὰ διὰ σφῆνοιο καὶ ἀσπίδος ὀμφαλοέσης,
 καὶ διὰ βώρηκος πρόσθεν ἐληλαμένος.
 τὸν δ' ὀλοφύρονται μὲν ὁμῶς νέοι, ἢ ἢ γόβροντες,
 ἀργαλῶ ἢ πόβῳ πᾶσα λέκηδε πόλις·
 καὶ τύμβος, καὶ παῖδες οὐ ἀνθρώποις ἀρίσημοι,
 30 καὶ παῖδιων παῖδες, καὶ γόνος ἐξοπίσω.
 ὅτε ποτε κλέος ἐσθλὸν ἀπόλλυται, ἴδι' ὄνομι' αὐτῷ,
 ἀλλ' ὑπὸ γῆς πρὸ ἰῶν γίγνεται ἀθάνατος,
 ἔρτιν' ἀριστύνοντα μόνοντά τε, μαρνάμενόν τε
 γῆς πίει καὶ παῖδιων βῆρος ἄρης ὀλίγη.
 35 αἰὲ φέγγει μὲν ἡἷρα ταυηλεγέος θανάτοιο,
 σιπῶσας δ' αἰχμῶς ἀγλαῶν σῦχος ἔλοι·
 πάντες μὲν τιμῶσι ὁμῶς νέοι, ἢ ἢ παλαιοὶ
 πολλὰ ἢ τέρπνυ ἀπαθῶν ἔρχεται εἰς αἰόλιον·

Hec uirtus est, hoc optimum inter homines præmium,

Et maximè decorat uirum iuuenem, à quo geritur.

Commune hoc bonum est ciuitati, et uniuerso populo,

Si quis uir progressus inter pugnantes in prima acie
Cōstanter, turpisq; fugæ prorsus obliuiscatur (maneat

Vitam et animum patientem obijciens periculo.

Animetq; ad mortem obeuntem proximū uirum astant:

Hic uir bonus est in bello.

Statim uerò hostium in fugas uertit phalanges

Afferas, suaq; industria prælij fluctus regit.

Ipse aut in prima acie prostratus charam amittit uitam,

Ciuitatem, et populos, et patrem honestans:

Multis per pectus et scutum rotundum uulneribus,

Et per thoracem ab anteriore parte sauciatus.

Hunc uerò lugens pariter iuuenes, senesq;

Et graui desiderio tota ciuitas funus ipsius psequitur:

Huius sepulchrum, et liberi inter homines præclari sunt,

Itemq; nepotes, et omne posteriorum genus.

Nunquam eius bona gloria interit, neq; nomen ipsius:

Sed quamuis sub terra sit, manet immortalis.

Quem se fortiter gerentem, manentemq;, et pignantem,

Pro patria et liberis uehemens Mars peremerit.

Quod si effugerit sortē mortis longū inducentis soporē,

Et uictoria potitus splendidam gloriā pugne auferat.

Ipsum ex æquo omnes iuuenesq; senesq; colunt,

Multisq; iucundis affectus ad orcum abit.

Senescens

γηράσχωρ δ' ἀσπίσι μεταπέπει, ἠδὲ τις αὐτῶν
 49 βλάπῃεν, ἔτ' αἰδέσθ, ἔτε δίνης ἐβέλει·
 πάντες δ' ἐν θώποισι ὁμοῦ νεοί, εἴ γε λιγὲρ αὐτῶν
 εἴησ' ἐκ χύρης, οἵ τε παλαιότεροι.
 ταύτης νῦν τις ἀνὴρ ἀρετῆς εἰς ἀκρῶν ἰκέσθαι
 παρὰ δ' ὠ, θυμῶν μὴ μεθεῖς πολέμου.

τὸ αὐτὸ, ἢ Καλλίνος.

- 49 μέγιστος ἱατὰ κέσθαι, ἵστ' ἀλκίμοι ἔξετε θυμῶν,
 ὠ νέοι: ἠδ' αἰδέσθ' ἀμφιπέριπύονας
 ἴδμε λίω μεθιόντες, ἐν εἰρήνῃ ἢ δουεῖται
 ἠδ' ἄσθαι, ἀσπὸρ πόλεμος γαῖαν ἀπασαν ἔχει.
 οὐδ' νῦν τις ἀσπίδα βέσθαι ἐναντιθίως πολέμιζον.
50. ἱαί τις ἀποθνήσκωρ ὕστατ' ἀκρυτιστατω.
 τιμῆσ' τε γάρ εἰσι ἱαὶ ἀγλαῶν ἀνδρῶν μάχεσθαι·
 γῆσ' πέρι, ἱαὶ παίδων, ἱερδίνης τ' αἰλόχου
 δινυμονέσθαι. θαυμάσιος δέ ποτ' ἔσεται, ὅσποτέ τις δὴ
 μοῖρα ἐπιηλώσθαι· ἀλλ' ἄτις ἰδύς ἴτω,
- 51 ὄγχεσ' ἀναχόμενος, ἱαὶ ὑπ' ἀσπίδος ἀλκίμοι ἔτορ
 ἔλσας τὸ πρῶτον μιγυυμένον πολέμου.
 ἠ γάρ ποτε θαυμάσιος γε φυγῆρ εἰμαρμένον ἐστὶρ
 ἀνδρῶν, ἠδ' εἰ προγόνων ἢ γένος ἀθανάτων
 πολλὰ κί δηϊοτῦτα φυγῶν ἱαὶ δῖπες ἀκόντων.
- 52 ἔρχεται, οὐδ' εἰ κί μοῖρα ἱαὶ χυρὸν θανάτου.
 ἀλλ' ὁ μὸν ἐκ ἱεμπας δῖμω φίλος, ἠ ἢ παθεῖν ὄσθαι
 πορ δ' ὀλίγος πρὸσάχει, ἱαὶ μύγας, ἱαὶ τι πᾶσθαι.

Senescens autem inter ciues præcellit, neq; quis illum
 Ledere, nec irreuerenter nec iniuste cupit.
 Omnesq; in sedibus iuuenes simul & æquales
 Loco cedunt ei, quiq; maiores nati sunt.
 Huius igitur uirtutis ad summum peruenire, nunc aliquis
 Nitatur animo, non remittens bellum.

Eiusdem: aliàs Callini.

Quamdiu torpetis? quando strenuam habebitis animam
 O iuuenes? an non ueremini uicinos,
 Ob tantam ignauiam? In pace autem uobis uidemini
 Sedere: sed bellum totam regionem infestat.
 Quin scutum aliquis arte in prælio hosti obtendat;
 Et aliquis moriens ultimo iaculum emittat.
 Honori enim est & ornamento uiro, pugnare
 Pro patria & liberis & tenera uxore
 Aduersus hostes. Mors autem aderit, quando cumq;
 Parcæ destinauerint. Sed age quispiam rectè pergat
 Extenso in altum gladio, & sub scuto forte pectus
 Foueat, cum primum incipit committi pugna.
 Non enim mortem effugere fatale est
 Virum, neq; si à maioribus immortalibus genus ducat:
 Sæpe quis elapsus è pugna, sonituq; telorum
 Euadit, sed ipsum domi fatalis mors apprehendit.
 Atq; hic sanè nec amicus est populo, nec gratus:
 Illū uerò magnus et paruus deflens si quid passus fuerit.

Vniuersus

λαῶν γὰρ ξύμπαντι πόθος ἱρατὸ βρόχονος ἀνδρῶν
 θνήσκοντες, ζῶων δ' ἄξιος ἡμιθέων.

65 οἴσασθ' ἄρα μιν πύργου ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὄρωσιν,
 ἔρδαι γὰρ πολλῶν ἄξια μοῦνος ἐὼν.

τὸ αὐτῷ.

ἀλλ' Ἡρακλῆος γὰρ ἀνίκητον γένος ἐστὶ,
 θαρσύνει, ὅπως οὖν ἀνχόνα λοξὸν ἔχει.
 μηδ' ἀνδρῶν πληθύνει δειμαίνετε, μηδ' φοβέσθε,

70 ἰθὺς δ' εἰς προμάχους ἀσπίδι ἀνὴρ ἔχεται,
 ὄχθρα μὲν ψυχῆν θέμενος, θανάτου δ' ἐμελαινέας
 αὐγαῖσιν ἡἷρας ἡελίοιο φιλᾶς.

ἔσθ' ἄρα ὡς ἄρεως πολυδικηρῦτα ἔργ' ἀείδηλα,
 σὺ δ' ὄργην ἐδάητ' ἀγαλέων πολέμου.

75 καὶ μετὰ φρογόντων τε δειπκόντων τ' ἐγόνεσθε,
 ἢ νῆσι, ἀμφοτέρων δ' εἰς λόρον ἡλάσατε.
 οἱ μὲν γὰρ τολμῶσι παρ' ἀλλήλοισι μόνοντες,
 εἰς τ' αὐτοχεδίην καὶ προμάχους ἰόναι,
 παυρότεροι θνήσκουσι, σάουσι δ' λαὸν ὀπίσσω,

80 τρεῖς ἀντὶ τῶν δ' ἀνδρῶν πᾶσι ἀπόλωλ' ἀρετή.
 οὐδ' εἰς δ' αὖ ποτε ταῦτα λέγων ἀνύσειν ἐκχθᾶ,
 ὅσ' αὖ κίχρα πάθη, γίγνεται ἀνδρῶν ἱκανᾶ.
 ἀγαλέων γὰρ ὅπια εἰ μετὰ φρονόμῃσι διαΐζειν
 ἀνδρῶν φρογόντων ἀπὸ τῶν ἐν πολέμῳ.

85 κίχρα δ' ἐστὶ νέκυς ἡτακείμενος ἐν ἰονίῃσι
 νῆτορ ὅπια κίχρα ἀνδρῶν ἐληλαμένους.

Vniuersus enim populus uirum fortem desiderat
 Defunctum, uiuentem uerò instar semidei colit!
 Nam coràm intuentur illum uelut turrim:
 Quippe solus multorum æquat facinora.

Eiusdem.

Veruntamen Herculis genus inuictum estis:
 Confidite, nondum Iouis facies auersa est à nobis.
 Nec hominum turbam formidētis, aut metuatis,
 Quin rectà quisq; hostibus scutum obuertat
 Inuisam amissurus animam, mortisq; nigrum,
 Sed solis splendori gratum subiturus fatum.
 Nostis enim quàm grauia sint Martis luctuosi operā,
 Nostis etiam impetum permolesti belli.
 Et quandoq; fugistis ipsi, quandoq; alios fugastis,
 Iuuenes, utrunq; satis experti estis.
 Nam ex illis qui audent unà persistentes
 Cominus in hostes aduersos impetum facere,
 Perpauci occidunt, retroq; seruant populum:
 Timidorum autem uirorum omnis perit uirtus.
 Vix autem aliquis uerbis explicare possit,
 Quanta incurrat mala, uir qui se turpiter dederit,
 Ignominiosum namq; est tergum sauciare
 Viri fugientis in aduerso prælio.
 Turpe quoq; est cadauer in puluere prostratum,
 Atq; tergo hastæ cupide uulneratum,

ἀλλ' ἔτι σὺ δειχθῆς μενίτω ποσσὶν ἀμφοτέρωσι

στειχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὀδῶσι διακῶν·

μηρῶς τε κνήμας τε λείτω, καὶ στέρνα καὶ ὤμους

90 ἀσπίδος σφραῖνης γαστρὶ λευκῷ φάμοτος.

διξιτόρῃ δ' οὐ χεῖρὶ τινασίοιτω ἰβριμονέγχος,

λευεῖτω ἢ λόφον δεινὸν ὑπὸρ ἑφκαλῆς.

ἄρδισον δ' ὄβελμα ἔργα διδασκίῳ πολεμίζον,

μηδ' ἐκτὸς βελέων ἐσάτω ἀσπίδι ἔχων.

95 ἀλλ' ἔτι ἐγγύσιον, αὐτοχεδὸν ἐγχεί μακρῶ

ἢ ξίφει ὑτάζων δῖον ἀνδρ' ἐλέτω·

καὶ πόδα παρ' ποδὶ βίης, καὶ ἐπ' ἀσπίδος ἀσπίδι ὄρείσχε

εὐ ἢ λόφον τε λόφῳ, καὶ λευέλυ κινῆν.

καὶ στέρνον στέρνω πεπλημόνος ἀνδρὶ μαχέσθω,

100 ἢ ξίφεισι λώπλιον, ἢ δόρυ μακρὸν ἐλῶν.

ὅμεις δ' ὦ γυμνήτες ὑπ' ἀσπίδος ἄλλοθεν ἄλλος

πῶσεντες, μεγάλοις βάλλετε χερμαλίοις,

δύρασι τε ξυστοῖσιν ἀκοντίζοντες ἐς αὐτῶς,

ταῖσι πανοπλίαις πλησίον ἰσάμενοι.

τῷ αὐτῷ.

105 τεθνάμενοι γὰρ λαλὸν ἵπὶ προμάχισι πασέντα

ἀνδρ' ἀγαθόν, πόρῃ ἢ πατρίδι μαρνάμενον.

τιὸν δ' αὐτῶ προλιπόντα πόλιν καὶ πόλιν ἀγρῶς

πῆροχσείν, πάντων ἔσ' ἀνθρώπων,

πλαζόμενον σὺν μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ γέροντι,

110 πασί τε σὺν μικροῖς, λευεδίητ' ἀλόχῳ.

ἄχθεός

Sed progressus quispiam maneat firmus utroq; pede
 Terræ infixo, labia dentibus præmordens:
 Femora & tibias infernè, nec non pectus humerosq;
 Lati clypei umbone conegens,
 Dextra uerò manu ualidam hastam torqueat,
 Terribilemq; in capite cristam excutiat.
 Fortia aggrediens facta discat bellare,
 Nec à telis procul absit clypeum gerens.
 Sed congregiendi quispiam, cominus longa hastâ
 Vel gladio percussurus, socium sibi accipiat:
 Pedem pedi iungens, clypeumq; clypeo admouens,
 Nec non cristam cristæ, galeamq; aptans galeæ.
 Pectoriq; obuerso pectore contra hostem pugnet,
 Vel gladij capulo, uel hasta prælonga arrepta.
 Vos autem leuis armaturæ milites sub scutis aliunde alij
 Trepidantes, grandibus pugnate lapidibus,
 Hastasq; leues contorqueate in hostes,
 Vestram prope armaturam permanentes.

Eiusdem.

Præclerum est, in prima acie si occidat
 Vir bonus, pro patria sua pugnans.
 At qui uiræ suæ pinguibuscq; aruis relictis
 Mendicare cogitur, omnium est miserrimus:
 Cum chara matre uagans, & senæ parente,
 Cumq; parulis filijs, & adulescens uxorē:

ἐχθρὸς μὲν γὰρ τοῖσι μετέσεται ὅς κεν ἴηται,
 χρησιμοσύνη τ' εἰκὼν καὶ θυγερῆ ποινή,
 αἰχμύει τε γόνος, κατὰ δὲ ἀγλαῶν εἶδος ἐλέγχει,
 πᾶσα δὲ ἀθυμία καὶ λιανότης ἔπεται.

115 εἴθ' ὅπως ἀνδρὸς τρι ἀλωμὸν ὄλεμι ὤρη
 γίγνεται, ὅτ' αἰδιῶς εἰς ὀπίσω τελέθει.

θυμῶ γῆς πέρι τῆσδε μαχόμεθα, καὶ περὶ παίδων,
 θυότκωμον, ψυχέων μηκέτι φειδόμενοι.

ὦ νέοι, ἀλλὰ μάχεσθε παρ' ἀλλήλοισι μόνοντες,

120 μὴ ἢ φυγῆς αἰχρᾶι ἄρχετε, μὴ ἢ φόβῳ.

ἀλλὰ μέγαν ποιῆτε καὶ ἄλκιμον ἐν φρεσὶ θυμῶν,
 μηδὲ φιλοφυχεῖτ' ἀνδράσι μακρῶμόνοι.

τὰς ἢ παλαιότερας, ὧν ἔνετι γούνατ' ἐλαφρᾶ,
 μὴ καταλείποντες φύγετε τὰς γούνας.

125 αἰχρῆ γὰρ δὴ τότο μετὰ προμάχοισι πεισόντα
 λείδαι πρόσθε νέων ἀνδρῶν παλαιότῳρον,

ἄδην λυπηρὲς ἔχοντα λάρη, πολίον τε γόνιον,
 θυμῶν ἀποπνέοντ' ἄλκιμον ἐν κονίῃ,

αἵματόσντ' αἰδιότα φίλους ἐν χερσὶν ἔχοντα,

130 αἰχρᾶ τὰ γ' ὀφθαλμοῖς καὶ νεμεσητὸρ ἰδέων,
 καὶ χροῖα γυμνωθόντα. νέοισι ἢ παύτ' ἐπέοικον,
 ὄφρ' ἄρα τῆς ἠβῆς ἀγλαῶν ἀνθος ἔχη.

ἀνδράσι μὲν θνητοῖσιν ἰδέων, ἐρατὸς ἢ γυναιξὶ
 ζωὸς εἶναι, καλὸς δὲ οὐ προμάχοισι πεσόν.

135 ἀλλὰ τίς σὺ διαβάς μόνετιω ποσὶν ἀμφοῖ ἐροῖσι
 σφειχθεῖς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὀδῶσι διαπῶν.

Τέλος τῶν Τυρταίου.

Inuisus namq; erit ad quoscunq; peruenerit,
 Indigentia uictus & odiosa paupertate.
 Genus suum infamat, & formam decoram turpat,
 Omnis generis anxietas, & mala eum sequuntur.
 Tandem sic errantem hominem nulla (decori) cura
 Afficit, nec pudor ullus in posterum est ei.
 At nos animo forti pro terra hac pugnemus, & pro libe-
 Moriamur, nequaquam uitæ parcentes. (rit.
 O iuuenes, arctè inuicem iuncti pugnate,
 Neq; turpis fugæ, aut timoris initium facite.
 Sed magnum fortemq; concipite animo impetum:
 Nec pugnantes aduersus hostes uitæ rationē habete.
 Veteranis autem, quorum genua non amplius sunt agilia
 Grandæuis relictis ne fugite. (rit.
 Turpe enim est, si in prima acie prostratus
 Iaceat ante iuuenes uir senior,
 Candidum iam habens caput, barbamq; canam,
 Animam efflans fortem in puluere, (rit.
 Cruenta charis manibus pudenda tegens,
 Quæ oculis intueri & turpe & indignum est,
 Et denudata corpora: iuuenes aut prorsus decet,
 Ut pubertatis flos sit eis pulcher. (rit.
 Viris quidem mortalibus, & mulieribus uisu amabilis
 Est uiuus adhuc. strenuus aut, si in prima acie cecide-
 Sed progressus ad pugnam q̄spiã mæeat utroq; pede (rit.
 Terræ infixio, labia dentibus præmordens.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

*Ceu turrim ante oculos altam quem penè tuentur;
Nam, multi poterant quæ minus, unus obit.*

Alia Tyrtaei.

*Quæ nos esse probent genus Herculeum, edite vires.
Vobis ira Iouis nulla recusat opem.
Agrine stipatas ne formidate cateruas,
Dirigite in primos ærea scuta viros.
Temnite nunc animas, uitamq; efflare sub auræ;
Quas radij illustrant Sole micante, iuuet.
Martis opus dubio ferri lachrymabile casu
Nostis, et hunc pugnas quæ iubet ira sequi:
Sæpe fugam uisi dare, sæpe reducere palmam
Estis, utroq; labor nos saturasse potest.
Ergo manent casus cunctis qui uiribus omnes,
Et, quos primus habet comminus ordo, petunt:
Horum se plures seruant, patriosq; penates,
Fracta metu uirtus robur inane trahit.
Ac tantam uim nemo potest aperire malorum,
Cum foedo iungi quanta timore solent.
Triste coacta metu dare terga sequacibus armis,
Et grassante leuem Marte subire fugam.
Prostratum in faciem quàm uisu immane cadauer,
Cuius hiant multo uulnera dorsa, uiri?
Ergo pedem terris quis figat utrumq; manendc.
Mordicus infixis labraq; dente premat:*

pura, firmarq; tegi, pectusq; humerosq; ualentes,
 Omnem umbone feram uim prohibente, decet.
 Dextra manus ualidam uibrando torquat hastam,
 Terribilem cristam concutiatq; caput.
 Gregios belli quis discat obire labores,
 Nec teneat clypeum qua nihil arma timet:
 Ne propinquantem ferri petat acrius ictu
 Hostem, seu stricto sauciat ense suum.
 Et iam constipate pedem pede, scutaq; scutis,
 Ac galeas galeis ritè, iubasq; iubis.
 Consertoq; uirum iam pectore sternat humi uir,
 Dum capit aut hastam, seu ferit ense manus.
 At leuia est quorum labor hostibus arma minari,
 Grandia pugnaci spargite saxa manu.
 Spicula tum ualidis torquete polita lacertis,
 Stames, tentat ubi rem cataphracta cohors.

Alia eiusdem.

Pulcra mori laus est in pignantum agmine primo
 Illum, pro patrio qui gerit arma solo.
 At qui inquit egros patriam cum pinguibus urbem
 Mendicans, graue nil huic magis esse potest.
 Qui cum matre cibos, canoq; parente per orbem,
 Cum natisq; suis, coniugioq; petit,
 Hoc uelut hoste pauent, quoscunq; frequentat, amici,
 Paupertas odio cui libet esse facit.

Et genus illa graui, formamq; pudore fatigat,
 Nullus honos illam, tristia multa manent.
 Hoc miser esse modo qui coepit, ad omne laborat
 Tempus, et huic homines ferre uerentur opem:
 Ergo animo patriam forti, natosq; tueri,
 Nec fragili uitae parcere iure decet.
 Viribus o iuuenes iunctis nunc edite pugnat,
 Nemo metu turpem tentet inire fugam.
 Praesenti uirtus animo nunc concitet iram,
 Praelia non uitae linquere cogat amor.
 Ne ue uiros, quorum nunc membra senilia languent,
 Desertos sociae turba relinquat opis.
 Est uisu, quia foedum, acies quem prima tenebat,
 Ante pedes fusum caede iacere senem.
 Cui caput est niueum, canis cui barba renidet,
 Lumine quem cassum, et robore puluis habet.
 Quiq; cruenta manu attrectante uirilia condit,
 Nil oculis illo foedius esse potest,
 Corpore si nudo iacet. Ac rem etate iuuentam
 Omnia, dum ualet haec flore uigente, decet.
 Ut spectare uir hanc uirtutem, et foemina possint,
 Ordine uir primo non sine laude cadit.
 Ergo pedem terris quis figat utrunq; manendo,
 Mordicus infixio labraq; dente premat.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

Sententiæ.

47

Ex eodem.

*Ipsè suo regno ditioneq; cominet omnes,
Nec gerit imperium tantum ex mortalibus ullus:*

Eiusdem Solonis.

Omnibus atq; uiris mens est obscura deorum.

Eiusdem.

*Legibus his oro primum rex Iuppiter adsit:
Fortunamq; ferat fœlix, nomenq; secundet.*

Apollo ad Solonem.

*Puppe gubernator media stans dirige cursus:
Subsidio multi uenient, ne differ, Athenis.*

Eiusdem Solonis.

*Grataq; sunt Veneris nobis, et aulcia Bacchi,
Queq; uiris Musæ munera leta ferunt.*

Eiusdem.

Dum propero ad senium, discere multa libet.

Finis carminum Solonis.

E' TYRTAEO. CLAVD. MON

sello interprete.

Non ego uel cursus, uel clare nomine iustæ,
Commemorare uirum nec celebrare uelim:
Nec si corporeis Cyclopa uiribus æquet,
Et celerem currens anteuolet boream:
Nec si Tibono fuerit formosior ipso,
Sitq; Mida longè ditior, aut Cinyra:

D

Nec

Nec si uel Pelope audaci mage regius esses,
 Linguaq; Adraestæo plena lepore fluat.
 Nec si laus omnis foret huic, nisi bellica uirtus:
 In bello quoniam strenuus esse nequit:
 Si non sustineat cædem spectare cruentam,
 Conferat & denso primus in hoste manum:
 Illa quidem uirtus, atq; optima præmia ferri
 A' iuvene ingenti nec sine laude solent.
 Spes & fida salus populi est totius, & orbis,
 Qui primos inter continua arma gerit.
 Nec fugere omnino didicit, nec uertere terga,
 Audaci est animo: cuncta pericla subit.
 Hortaturq; mori socium & discrimina ferre;
 Ille uir in bello strenuus unus erit.
 Iamq; hostile premens magna ui conudit agmen,
 Rexit & arbitrio nobile Martis opus:
 Ac tandem occubuit confossus in ordine primo,
 Nobilitans patriam, nobilitansq; patrem,
 Postquam ictus crebros dissecto umbone recepit,
 Undiq; uulneribus saucia membra gerens:
 Illum omnes pariter deflent iuuenesq; senesq;
 Et summa exequias urbs pietate facit.
 Multus honos tumulo, natisq; rependitur eius,
 Et soboli illorum, quæ genus inde trahet.
 Non decus illius, celebris nec fama peribit:
 Immortalis enim est, si tlicet in tumulo,

Quisquis

Quisquis in arma ruens, nec sauo à Marte recedens;

Pro patria & natis fortiter occiderit.

Si uerò incolumis mortem uitarit acerbam,

Retuleritq; sua parta trophea manu,

Illum omnes pariter decorant iuuenesq; senesq;

Et bona percipiens plurima letus obit.

Affectus senio toti gratissimus urbi est,

Prorsus & hunc ipsum ledere quisq; cauet.

Turba senum iuuenumq; loci concedit honorem,

Nullus & equalis se equiparare uelit.

Ergo aliquis tantæ uirtutis tangere culmen

Conetur, toto pectore bella petens.

Eiusdem uel Callini.

O' iuuenes, quid uult sibi tanta ignauia? ubi nam

Sunt animi? num de finitimis rubor est

Segnittem ob uestram? securo pace potiri

Creditis, at bello patria tota tremuit.

Quilibet audacter mauortia surgat ad arma,

Atq; aliquis moriens ultima tela iuoret.

Pro patria pulchram est natisq; & coniuge charâ

Pugnare, & ualida bella ciere manu.

Mors aderit, cum fata uolent iam quis mihi rectâ

Prodeat in pugnam, cum citò coepta fuit,

Tollens terribili gladium uirtute, regensq;

Fortia pregrandi pectora sub clypeo?

Effugere haud ulli mortem conceditur, etsi

A superbi ortum duceret ipse suum.
 Sæpe quis à bello, telisq; reuersus, et hoste,
 Repperit in proprijs ædibus exitium:
 Nec tamen hic gratus populo est, nec amabilis ullis
 Illum autem deflet cum iuniore senex.
 Quippe sui desiderium post fata relinquit
 Fortis, at in uita est semudeo similis:
 Conspicitur siquidem ueluti fortissima turris:
 Nam quæ multi agerent, omnia solus agit.

Eiusdem.

Alcide sed enim genus insuperabile, forti
 Este animo nondum flexa Iouis facies.
 Vos ne turba uirum, densus ne terreat hostis:
 Omnis in aduersos obuia tela gerat.
 Inuisamq; adeo statuens abrumper e uitam,
 Præcipiti cursu malit abire semel.
 Nostis enim quàm sint horrenda prælia Martis,
 Nostis et armigeræ quanta sit ira deæ.
 Terga cecidistis partim, partimq; fugati
 Estis, et experti scitis utrunq; satis.
 Qui perstant simul, et primi certamina tenent.
 Audentes animo cominus arma sequi,
 Perpauci moriuntur, et à tergo agmina seruant.
 Ast hominis timidi gloria tota perit.
 Vix mala quis uerbis perstringere singula possit,
 Quæ uir, qui in bello turpia gessit, habet:

Nempe

Mendicans victum querit ubiq; suum.
 Et chara cum matre, sene & genitore uagatur,
 Vxorem iuuenem & pignora parua trahens.
 Namq; odiosus erit, quamcunq; migrarit in urbē,
 Vt qui pauperiem per graue gestet onus.
 Et genus infamat, & formae turpat honorem.
 Deniq; & anxietas & dolor omnis adest.
 Atq; uiri tandem per tot uiscrimina tracti
 Quis pudor? aut quae animum tangere cura potest?
 Haec nos pro patria, & natis moriamur in armis,
 Nec uitam metuat perdere quisq; suam.
 O' iuuenes propè conferti Mauortis obite
 Prælia, nec turpi uertite terga metu:
 Audaces quin este animis, & pectore forti,
 Iner pugnandum nec sit obire graue.
 At queis iam nec membra uigent, et quassa pedum uis,
 In bello pudeat deseruisse senes.
 Infame hoc & turpe ramis, iuuenum ante cateruas,
 In primis senior, si cadat agminibus:
 Canos iamq; gerens barbae, capitisq; capillos,
 Exbalans animam pulueream per humum:
 Atq; tenens manus respersa cruore pudenda,
 Cernenda iratis non nisi luminibus.
 Omnia per simulis iuueni, conamine magna
 Vt pubertatis flos sibi detur, agit.
 Ille oculis hominum gratus, dum uiuit, habetur.

Sententiæ.

49

*Strenuus at primis cæsus in agminibus.
Progrediens aliquis maneat pede firmus utroq;
In terra, stricto dente labella premens.*

E' NAVMACHIO, SIM.

Vallamberto inter-
prete.

Expertem ueneris satius mansisse, pudore
Indomito, & puris meditari gaudia curis;
Atq; ut ero nullum grauidami tollere pondus,
Lucinæ & duros non formidare labores.
At in fœmineo reginam decumbere cœtu,
Mentis eo uitæ mittentem lumina, uerum
In qua connubium pulchrumq; iugatur, & in qua
Diuinis claros monitis parit obsita sensus.
Quòd si te ignotæ uitæ subit alta cupido,
Dicam equidem prudens, qua turatione secundis
Hanc ducas nauem uentis, ac pectore leto.
Hic tibi sit coniux quem decreuere parentes.
Viues, si fueris prudentem nacta, beatè.
Sin secus, hunc animo fas est tolerare libenter.
Quod si quid suadens prudenti fuderit ore,
Obsequitor. morum nec sit discordia, blandis
Ac potius uerbis tristes huic exime curas.
Est indignanti coniux doctrina marito.
Ille foris tractet quæ possit munera rerum.
Ipsa domus custos priuatam suscipe curam.

D 4

Facit.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

*Dolor & calamitas. Si mihi tribuit fidem,
Se nullus ultro cruciet indulgens malis,
Animum tenaci nec dolore exerceat.*

Eiusdem.

*Homo cum sis, nihil asserere stabile.
Nec ubi uideris hominem, certa
Spacia etatis promitte. etenim
Muscæ uolucris res in morem
Inconstancia rotat humanas.*

Eiusdem.

Nec ullus expers criminis nec mortis est.

Eiusdem.

Vt arma fugias, fata non fugies tamen.

Eiusdem.

*De luce cassis cor memoriam non supra
Vnum tenebit, si cor habeamus, diem.*

FINIS.

**FRANCOFVRTI, EX OFFICINA
Ludouici Lucij, Anno Salutis hu-
manæ M. D. LXIII,
Mense Septembri.**

Bayrische
Staatsbibliothek
München